

TRANSPORT NAAR 'POLEN'

trein stond een heel lange trein met oude Hongaren en kinderen. We moesten na aankomst nog een uur in de trein blijven zitten. Toen we er uit mochten lag het perron vol bagage, kleren, levensmiddelen, enz. De mensen waren weg.¹

Vooraf in '43 en '44 werden menigmaal de gedeporteerden onderweg gedwongen, eigendommen aan de leden van de *Begleitmannschaft* af te geven. 'Eerst waren ze', aldus een gedeporteerde van het transport van 27 juni '44,

'gekomen met de mededeling, dat er briefkaarten uit de trein waren geworpen; iedereen moest zijn vulpotlood en vulpen afgeven. Daarna bleek dat er mensen uit een wagon waren ontvlucht. Daarom moest ieder al zijn geld en sieraden afgeven. Als er niet voor een bedrag van f 10 000 bij elkaar kwam, zouden alle mannen worden doodgeschoten.'²

Zo ging het ook bij het laatste transport uit Westerbork toe (3 september '44): de trein remde plotseling – 'wij staan stil', schreef een gedeporteerde,

'de deuren worden opengesmeten, de *Grüne Polizei*³ komt schreeuwende binnen. 'Allen 'gen die Mauer!' Wie nog goud, horloges of vulpen heeft, afgeven, anders de doodstraf.' Bevend voldoen we aan dat bevel, grijnzend, met petten vol, trekken ze af.'⁴

Dit soort berovingen vond niet altijd plaats; er zijn althans enkele beschrijvingen van de reis waarin er geen melding van gemaakt wordt. Dat die berovingen de gedeporteerden een zware schok toebrachten, spreekt vanzelf: zij wekten angst voor hoe de Duitsers zich in 'Polen' zouden gedragen, en men raakte steeds eigendommen kwijt die men als onmisbaar beschouwde.

Gelijk reeds vermeld, werd de arts E. A. Cohen, wiens vrouw in Westerbork een Duitse Jood 'beledigd' had, in september '43 naar Auschwitz op transport gesteld. 'Wat ik die twee dagen gedaan heb', vertelde hij kort na de oorlog,

'weet ik niet precies meer. Ik heb geprobeerd te lezen, maar dat ging niet, en ik heb een beetje met mijn kind gespeeld. We zeiden tegen elkaar: 'Wij zullen er

¹ S. Goslinski: 'Bevindingen onzer Sobu-vrouwen' (14 mei 1945), p. 2 (GC).

² M. Stoppelman en E. van Gelder: *Tussen leven en dood in Auschwitz*, p. 7. ³ In de tekst staat: SS, maar dat is een vergissing. ⁴ R. de Winter-Levy: *Aan de gaskamer ontsnapt!* (1945), p. 11.